

Lagerarbete och bristen på återhämtning

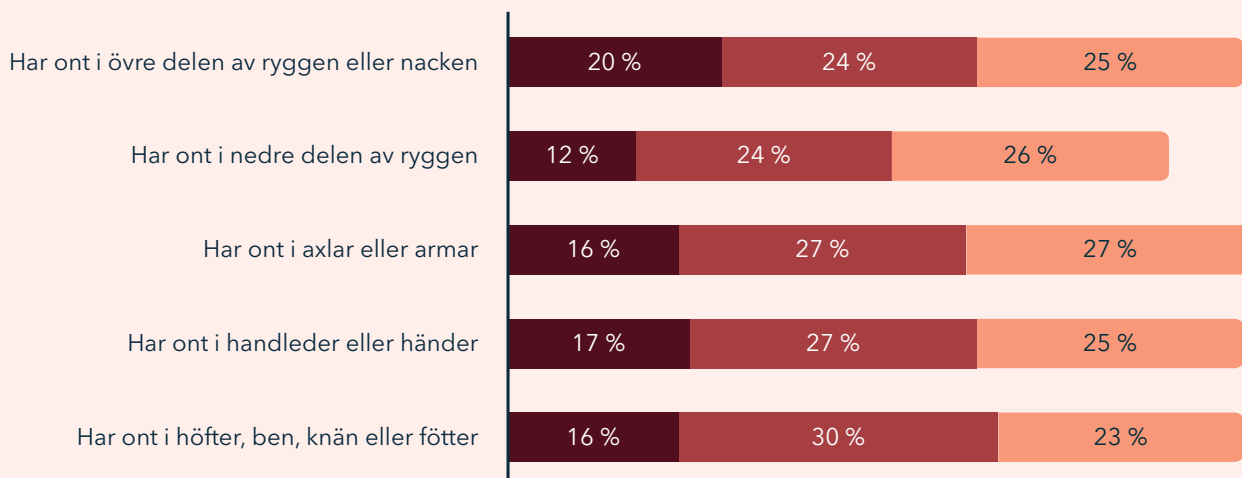
Kortare arbetstid är en åtgärd som 93 procent av Handels medlemmar på lager efterfrågar, både för bättre återhämtning och för att skapa en hållbar arbetsmiljö. Lagerarbetare utsätts för hög fysisk belastning och monotona arbetsuppgifter som ofta leder till smärta och utmattnings. En majoritet upplever att arbetet påverkar hälsa och livskvalitet negativt, samtidigt som oregelbundna arbetstider försvårar balansen mellan arbete och fritid. Enligt Handels arbetsmiljöundersökning saknar 55 procent tid eller ork för familj och fritid minst en gång i veckan.

Lagerarbetet sliter ut kroppen, vi säljer inte bara vår tid utan även vår livskvalitet, det är många som jobbat här väldigt länge som slitit ut sig. Då förväntas man jobba någon annanstans. Man skulle hålla längre om man jobbade mindre.

Klubbordförande, lagerarbetsplats

Citatet illustrerar lagerarbetets fysiska påfrestning. Arbetsmiljön är tuff på flera sätt med hög arbetsbelastning samt repetitivt och tungt arbete. Det kan röra sig om tunga lyft och att det saknas variation i arbetet. Varuplock gör ofta arbetet monotont. Den som arbetar på ett lager med inslag av automatisering står ofta en hel arbetsdag vid samma arbetsstation och utför samma rörelser. Ackord och andra måltal driver dessutom ofta upp tempot och ökar både belastning och stress.

Värk till följd av arbetet

■ Varje dag

■ Ett par dagar per vecka (1 dag av 2)

■ En dag per vecka (1 dag av 5)

Källa: Handels arbetsmiljöundersökning 2022.

Den påfrestande arbetsmiljön gör att många - mellan sex av tio och sju av tio medlemmar - har ont i olika delar av kroppen minst en gång i veckan.¹

Lite tid till livet bortom arbetsplatsen

"Folk vill att mindre tid av ens liv ska gå åt att arbeta, man vill ha mer tid med familjen"

Klubbordförande, lagerarbetsplats

Som citatet ovan beskriver innebär även arbete på lager arbetstider som kan vara svåra att kombinera med fritid och familjeliv. Mycket av arbetet sker på oregelbundna och obekväma arbetstider. Nästan hälften av lagerarbetarna är missnöjda med sina arbetstider.²

På flera arbetsplatser tillämpas tvåskift, vilket innebär förmiddagspass ena veckan och kvällspass nästa. På vissa ställen arbetar personalen även helger. Dessa arbetsscheman kan leda till begränsad sammanhängande ledighet. På en lagerarbetsplats får exempelvis vissa grupper av anställda sin veckovila på 36 timmar mellan måndag eftermiddag och onsdag eftermiddag, vilket innebär endast en hel dag av ledighet. Detta upplevs som problematiskt för möjligheten till återhämtning:

Man behöver få rätten att vara ledig två sammanhängande dagar.

Klubbordförande, lagerarbetsplats

Oregelbundna och obekväma arbetstider i kombination med tuff arbetsmiljö gör att en majoritet (55 procent) av Handels medlemmar på lager känner att de är för trötta eller saknar tid för familjen, vänner eller fritidsaktiviteter minst en gång i veckan och så många som 40 procent är det varannan dag. Till följd av påfrestande arbetsmiljö kommer dessutom 83 procent hem uttröttade i kroppen minst en gång i veckan.

Här är några citat från Handels medlemmar, som illustrerar hur många lagerarbetare upplever att de på grund av arbetet har lite tid och ork till livet bortom arbetsplatsen:

Hårt arbete med krav på effektivitet gör att man är helt slut när man kommer hem

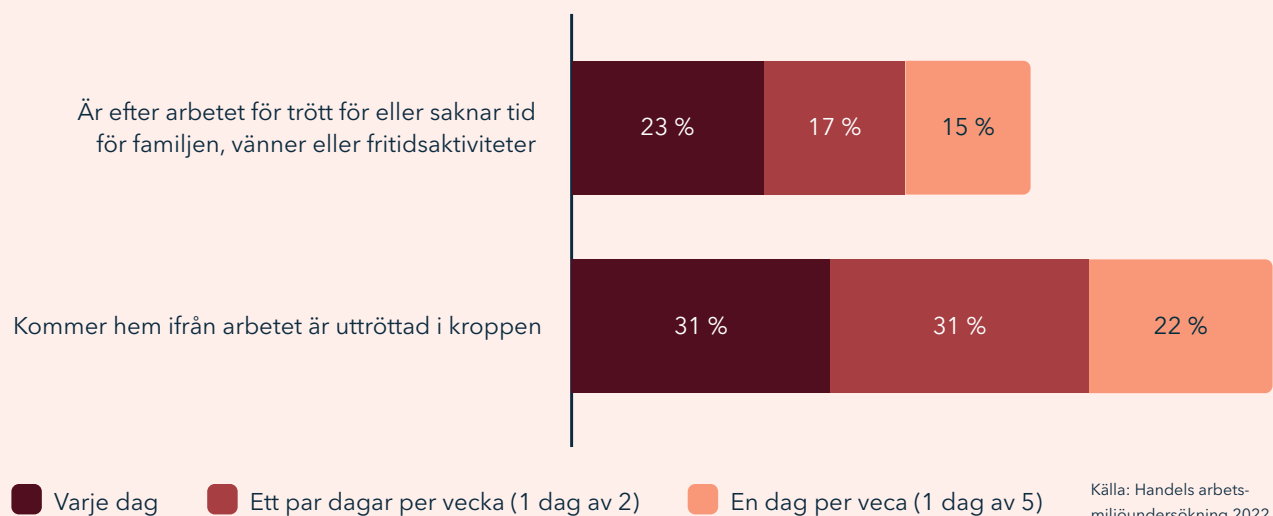
På min fritid så försöker jag att återhämta mig, är helt färdig.

Svårt att hitta balans mellan arbete och fritid eftersom man är heltidsanställd och har fysiskt arbete.

Jag kan inte spendera mycket av min fritid eftersom jag har ett väldigt dåligt arbetsschema.

Det finns ingen fritid, fritiden används för att ställa om så att man kan jobba igen direkt efter, till exempel laga mat, ordna livet städa, det finns ingen fritid.

Arbetets påverkan på fritiden

¹ Arbetsmiljöundersökningen gick ut till ett slumpvis urval av Handels medlemmar våren 2022. Enkäten gick ut till 5 421 lagerarbetare varav 619 svarade vilket motsvarar en svarsfrekvens på 12 procent. Svaren har efterstratifierats med avseende på kön och ålder. Svaren är därför representativa för Handels medlemskår.

² Handels arbetsmiljöundersökning 2022

Kortare arbetstid för ett mer hållbart arbetsliv

Många klubbordförande på lager menar att möjligheterna till återhämtning och ett meningsfullt liv utanför arbetet behöver förbättras. En medlemsundersökning utförd av Novus Opinion visar att det finns ett stort stöd bland lagerarbetare för att förkorta arbetstiden.³ 93 procent av de anställda är ganska eller mycket positiva till att förkorta arbetstiden.

Frågar man Handels medlemmar på lager vilka frågor som de tycker är viktigast att driva i den kommande avtalsrörelsen hamnar kortare arbetsdagar och fler semesterdagar förutom lön, bland de tre mest prioriterade frågorna. 47 procent tycker att kortare arbetsdagar är en av de viktigaste frågorna och 38 procent tycker att fler semesterdagar är det. Om man jämför med siffrorna från motsvarande undersökning inför förra avtalsrörelsen 2023 har det skett en betydlig ökning bland de som tycker att kortare arbetsdagar är en av de viktigaste frågorna att driva i avtalsrörelsen. 2023 svarade 32 procent att det var en av de viktigaste frågorna att driva.⁴

Förutom lön är bättre arbetsmiljö, större möjligheter till utveckling, bättre arbetstider liksom arbetstidsförkortning förändringar som skulle göra att många anställda skulle tänka sig att stanna på sin arbetsplats. 43 procent uppger att bättre arbetstider skulle få dem att stanna på sin arbetsplats. Arbetstidsförkortning är en förändring som skulle göra att 39 procent anser att de vill stanna på sin arbetsplats.⁵

När anställda på lager svarar på vad de skulle vilja använda tiden som frigörs vid en arbetstidsförkortning till uppger tre av fyra att de skulle lägga den på familj och vänner. De flesta inom branschen arbetar som nämnt oregelbundna tider och svaren i undersökningen pekar på hur det idag är svårt för många att få ihop vardagspusslet.

I och med lagerarbetets påfrestande fysiska karaktär är det inte förvånande att många ser förbättrad hälsa som en potentiell fördel med en arbetstidsförkortning. 65 procent uppger att de skulle använda tiden till att ta hand om sin hälsa.⁶

Handels medlemmars svar pekar på behovet av en bättre balans mellan arbete och fritid. Arbetet bör inte ske på bekostnad av tid med familj och vänner eller att kroppen slits ut. Anställda behöver få tillräckligt med återhämtning och tid för annat under tiden man inte arbetar. Dessutom behöver arbetet organiseras på ett sätt som gör att anställda kan lämna jobbet med ork och energi. Kortare arbetstid är en åtgärd som skulle kunna göra arbetet mer hållbart.

³ Novus medlemsundersökning om arbetsvillkor i Handeln gick ut till ett slumpvis urval av Handels medlemmar våren 2024. Totalt svarade 12 737 medlemmar på enkäten. Svarefrekvensen blev 18,8 procent. Svaren har efterstratifierats med avseende på kön, ålder och huruvida man har förtroendeuppdrag eller inte. Svaren är därför representativa för Handels medlemskår.

⁴ Novus medlemsundersökning inför avtal 2025 gick ut till ett slumpvis urval av Handels medlemmar under sommaren 2024. Svaren har efterstratifierats med avseende på kön och ålder. Svaren är därför representativa för Handels medlemskår.

⁵ Arbetsmiljöundersökningen 2022.

⁶ Novus medlemsundersökning om arbetsvillkor 2024.